

บทที่ 3

การอ้างอิง

การอ้างอิงในวิทยานิพนธ์เป็นการแจ้งแหล่งที่มาของข้อความ แนวคิด หรือข้อมูลเพื่อเป็นการให้เกียรติแก่เจ้าของข้อความ แนวคิด หรือข้อมูลนั้น รวมทั้งเป็นประโยชน์แก่ผู้อ่านที่ประสงค์จะทราบรายละเอียดอื่น ๆ จากแหล่งที่มา

การอ้างอิงจะปรากฏอยู่ใน 2 แห่งด้วยกัน คือ แห่งแรกจะปรากฏในตัวเรื่องวิทยานิพนธ์ แห่งที่สองจะปรากฏอยู่ในรายการเอกสารและสิ่งอ้างอิงท้ายเล่ม

การอ้างอิงในเนื้อหาวิทยานิพนธ์

1. การอ้างอิงเอกสารทั้งเอกสารโดยรวม

การอ้างอิงเอกสารทั้งเอกสารโดยรวม เป็นการสรุปแนวคิดจากเอกสารทั้งเล่มหรือทั้งเรื่อง ดังต่อไปนี้

1.1. การอ้างอิงเอกสารหนึ่งเรื่องที่มีผู้แต่งคนเดียว

ให้ระบุทั้งชื่อผู้แต่ง และปีที่พิมพ์ไว้ในวงเล็บ โดยเอกสารภาษาไทยให้ระบุชื่อ และนามสกุล ส่วนเอกสารภาษาต่างประเทศให้ระบุเฉพาะนามสกุล ดังตัวอย่าง

รูปแบบ

เอกสารภาษาไทย: ข้อความ . . . \ (ชื่อผู้แต่ง \ นามสกุล, \ ปี)

เอกสารภาษาต่างประเทศ: ข้อความ . . . \ (นามสกุลผู้แต่ง, \ ปี)

หมายเหตุ: \ หมายถึง การเว้นวรรค 1 ระยะพิมพ์

\ \ หมายถึง การเว้นวรรค 2 ระยะพิมพ์

ตัวอย่าง

การเรียนบนเว็บเป็นการใช้เว็บในการเรียนการสอน โดยอาจใช้เว็บเพื่อนำเสนอบทเรียนในลักษณะสื่อหลายมิติของวิชาทั้งหมดตามหลักสูตร หรือใช้เพียงการเสนอข้อมูลบางอย่างเพื่อประกอบการสอนก็ได้ รวมทั้งใช้ประโยชน์จากคุณลักษณะต่าง ๆ ของการสื่อสารที่มีอยู่ในระบบอินเทอร์เน็ต (กิดานันท์ มลิทอง, 2543)

Factors contributing to increased preharvest losses are continued planting of nonresistant varieties, planting of modern varieties with a small genetic base for resistance to certain pest species, continuous year-round planting, and overdependence on pesticides (Oka, 1982).

หรือให้ระบุชื่อ และนามสกุลผู้แต่งไว้นอกวงเล็บ ส่วนปีที่พิมพ์นั้นให้ระบุไว้ในวงเล็บ ดังตัวอย่าง

รูปแบบ

เอกสารภาษาไทย: ชื่อผู้แต่ง \ \ นามสกุล \ (ปี) \ ข้อความ . . .

เอกสารภาษาต่างประเทศ: นามสกุลผู้แต่ง \ (ปี) \ ข้อความ . . .

ตัวอย่าง

ธเนศ ยุคันทวนิชชัย (2552) ได้กล่าวว่า สังคมเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว หลายสถาบันพากันล่มสลาย ข้อเท็จจริงดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อการศึกษาและการตลาดกีฬา ซึ่งสื่อมวลชนระดับโลก ล้วนแต่มีส่วนควบคุมความคิดเห็นของสังคมโลก

Oka (1982) pointed out that factors contributing to increased preharvest losses are continued planting of non-resistant varieties, planting of modern varieties with a small genetic base for resistance to certain pest species, continuous year-round planting, and overdependence on pesticides.

หรือให้ระบุชื่อผู้แต่ง นามสกุลและปีที่พิมพ์โดยไม่ต้องอยู่ในวงเล็บ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

ใน พ.ศ. 2552 ธเนศ ยุคันทวนิชชัย ได้กล่าวว่า สังคมเปลี่ยนแปลง . . .

In 1982, Oka pointed out that factors . . .

ในกรณีที่มีการอ้างอิงเอกสารซ้ำกันในย่อหน้าเดียวกัน ไม่ต้องระบุปีที่พิมพ์ในการอ้างอิงตั้งแต่ครั้งที่ 2 ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

ธเนศ ยุคันทวนิชชัย (2552) ได้กล่าวว่า สังคมเปลี่ยนแปลง . . . นอกจากนี้ ธเนศ ยุคันทวนิชชัย ยังให้เหตุผลอื่น ๆ อีกหลายเหตุผล เช่น . . .

Oka (1982) pointed out that factors . . . Oka also suggested that . . .

ในวิทยานิพนธ์ภาษาไทย เมื่อจะอ้างอิงเอกสารที่เป็นภาษาต่างประเทศให้ระบุนามสกุลผู้แต่งตามภาษาต่างประเทศนั้น ๆ และปีที่พิมพ์เป็น ค.ศ. หรือคัดกราดขึ้นตามที่ปรากฏในรายการเอกสารและสิ่งอ้างอิง ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

ปัจจัยที่มีผลต่อ . . . (Oka, 1982)

Oka (1982) ชี้ให้เห็นว่า . . .

ใน ค.ศ. 1982 Oka ชี้ให้เห็นว่า . . .

ดิเรก กุลสิริสวัสดิ์ (เรายับ ฮ.ศ. 1389) กล่าวถึง . . .

1.2 การอ้างอิงเอกสารหนึ่งเรื่องที่มีผู้แต่ง 2 คน

ให้ระบุชื่อผู้แต่งตามหลักเกณฑ์ในข้อ 1.1 ทั้ง 2 คน ทุกครั้งที่มีการอ้างอิง โดยให้มีคำ และ หรือ and อยู่ระหว่างนามผู้แต่งทั้ง 2 คนนั้น ดังตัวอย่าง

รูปแบบ

เอกสารภาษาไทย: ข้อความ . . . \ (ชื่อผู้แต่ง \ นามสกุล [คนที่1] \ และ \ ชื่อผู้แต่ง \ นามสกุล [คนที่2], \ ปี)

เอกสารภาษาต่างประเทศ: ข้อความ . . . \ (นามสกุลผู้แต่งคนที่ 1 \ and \ นามสกุลผู้แต่งคนที่ 2, \ ปี)

ตัวอย่าง

ในกระบวนการวิจัยทางนิเวศวิทยานั้น ก่อนที่จะลงมือทำจริง ๆ ควรมีการวิเคราะห์ความ สมเหตุสมผลของโครงการวิจัยที่คิดขึ้นเสียก่อน กระบวนการวิเคราะห์โครงการวิจัยสามารถกระทำโดยการตั้ง คำถามและหาคำตอบที่ปราศจากความลำเอียง (จิราภรณ์ คชเสนี และ นันทนา คชเสนี, 25352)

The spread of irrigation has contributed between 50 and 60 percent of the massive increase in agricultural output of the developing countries from 1960 to 1980 (Crosson and Rosenberg, 1989).

รูปแบบ

เอกสารภาษาไทย: ชื่อผู้แต่ง \ นามสกุล [คนที่1] \ และ \ ชื่อผู้แต่ง \ นามสกุล [คนที่2], \ (ปี) \ ข้อความ . . .

เอกสารภาษาต่างประเทศ: นามสกุลผู้แต่ง [คนที่1] \ and \ นามสกุลผู้แต่ง [คนที่2], \ (ปี) \ ข้อความ . . .

ตัวอย่าง

สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ และ ธาราธิ รัตนนฤมิตร (2548) ได้เสนอแนะว่า . . .

Crosson and Rosenberg (1989) concluded that the spread of irrigation . . .

1.3 การอ้างอิงเอกสารหนึ่งเรื่องที่มีผู้แต่ง 3 คน

ให้ระบุชื่อผู้แต่งทุกคนในการกล่าวอ้างอิงครั้งแรก ส่วนการอ้างอิงในครั้งต่อไปให้ระบุชื่อผู้แต่งคนแรก แล้วต่อด้วย “และคณะ” สำหรับเอกสารภาษาไทย ส่วนเอกสารภาษาต่างประเทศให้ระบุชื่อผู้แต่งคนแรก แล้วต่อด้วย คำว่า และคณะ ในภาษานั้น ๆ เช่น *et al.* สำหรับเอกสารภาษาอังกฤษ ดังตัวอย่าง

รูปแบบ

เอกสารภาษาไทย: ชื่อผู้แต่ง \ \ นามสกุล [คนที่1], \ ชื่อผู้แต่ง \ \ นามสกุล [คนที่2], \ และ \ ชื่อผู้แต่ง \ \ นามสกุล [คนที่3], \ (ปี) \ ข้อความ . . . (การอ้างอิงครั้งแรก)

นามผู้แต่ง \ \ นามสกุล [คนที่1] \ และคณะ \ (ปี) \ ข้อความ . . . (การอ้างอิงครั้งต่อไป)

เอกสารภาษาต่างประเทศ: นามสกุลผู้แต่ง [คนที่1], \ นามสกุลผู้แต่ง [คนที่2], \ and \ นามสกุลผู้แต่ง [คนที่3], \ (ปี) \ ข้อความ . . . (การอ้างอิงครั้งแรก)

นามสกุลผู้แต่ง [คนที่1] \ *et al.* \ (ปี) \ ข้อความ . . . (การอ้างอิงครั้งต่อไป)

ตัวอย่าง

จิตตินันท์ เดชะคุปต์, วีระวัฒน์ ปันนิตามัย, และ สุรกุล เจจอบรม (2546) ได้วิเคราะห์ . . . (การอ้างอิงครั้งแรกในงานที่เขียน)

จิตตินันท์ เดชะคุปต์ และคณะ (2546) สรุปผลการประเมิน. . . (การอ้างอิงในครั้งต่อไปในแต่ละย่อหน้า)

นอกจากนี้ จิตตินันท์ เดชะคุปต์ และคณะ ยังได้เสนอแนะ. . .

McCracken, Warmbrod, and Miller (1998) suggested that. . . (first citation in text)

McCracken *et al.* (1998) found . . . (subsequent first citation per paragraph thereafter)

McCracken *et al.* also found. . . (omit year after first citation within a paragraph)

หากการอ้างอิงตั้งแต่ครั้งที่ 2 ไปนั้น การไม่ระบุชื่อผู้แต่งทุกคน แล้วทำให้เกิดความสับสนระหว่างเอกสาร 2 เรื่อง เช่น

ผ่องพรรณ ตรัยมงคลกุล, ประสงค์ ดันพิชัย, และ สันติ ศรีสวนแดง (2546)

ผ่องพรรณ ตรัยมงคลกุล, ชีพสุมน รังสยาธร, และ สันติ ศรีสวนแดง (2546)

หรือ

McCracken, Warmbrod, and Miller (2000)

McCracken, Newcomb, and Warmbrod (2000)

ให้ระบุชื่อผู้แต่งทุกคนเพื่อป้องกันความสับสน

1.4 การอ้างอิงเอกสารหนึ่งเรื่องที่มีผู้แต่งมากกว่า 3 คน

ให้ระบุชื่อผู้แต่งคนแรก แล้วต่อด้วย “และคณะ” สำหรับเอกสารภาษาไทย ส่วนเอกสารภาษาต่างประเทศ ให้ต่อด้วยคำว่าและคณะในภาษานั้นๆ เช่น *et al.* สำหรับเอกสารภาษาอังกฤษ

รูปแบบ

เอกสารภาษาไทย: ชื่อผู้แต่ง \ \ นามสกุล [คนที่1] \ และคณะ \ (ปี) \ ข้อความ . . .

เอกสารภาษาต่างประเทศ: นามสกุลผู้แต่ง [คนที่1] \ *et al.* \ (ปี) \ ข้อความ . . .

ตัวอย่าง

บัณฑิต ศรไพศาล และคณะ (2549) ได้กล่าวไว้ว่า . . .

Redick *et al.* (1996) เสนอว่า . . .

Redick *et al.* (1996) suggested that . . .

หากระบุเฉพาะชื่อผู้แต่งคนแรกแล้วทำให้เกิดการสับสน ระหว่างเอกสาร 2 เรื่อง ที่มีผู้แต่งมากกว่า 3 คน เช่น

สุนันท์ ตามถิ่นไทย, ดารณี ลักษณะเกียรติ, เซวน์เนตร บุญไชย, และ จุวรรณ พฤษติกุล (2549)

สุนันท์ ตามถิ่นไทย, ดารณี ลักษณะเกียรติ, ศรีอุษา ปาละวัฒนกุล, และ จุวรรณ พฤษติกุล (2549)

หรือ

Redick, Gritzmacher, Laster, Dohner, and Bailey (1996)

Redick, Gritzmacher, Bailey, Clawson, and Conone (1996)

ให้ระบุชื่อผู้แต่งคนต่อมาเรื่อย ๆ จนถึงนามผู้แต่งที่ไม่ซ้ำกัน ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

สุนันท์ ตามถิ่นไทย, ดารณี ลักษณะเกียรติ, เซวณันตร บุญไชย และคณะ (2549)

สุนันท์ ตามถิ่นไทย, ดารณี ลักษณะเกียรติ, ศรีอุษา ปาละวัธนกุล และคณะ (2549)

Redick, Gritzmacher, Laster *et al.* (1996)

Redick, Gritzmacher, Bailey *et al.* (1996)

1.5 การอ้างอิงเอกสารที่ผู้แต่งเป็นสถาบัน

ในการอ้างอิงทุกครั้งให้ระบุชื่อเต็มของสถาบัน ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

ธนาคารแห่งประเทศไทย (2552)

(มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2553)

Ohio State University (1999)

(World Bank, 2000)

ถ้าสถาบันนั้นเป็นหน่วยงานของรัฐบาล การระบุชื่อควรเริ่มต้นชื่อในระดับกรมหรือต่ำกว่า
ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2552)

(กรมชลประทาน, 2551)

Office of Agricultural Economics (2009)

(Royal Irrigation Department, 2000)

อนึ่ง หากชื่อสถาบันนั้นยาวและมีชื่อย่อ ในการอ้างอิงครั้งแรกให้ระบุชื่อเต็มของสถาบัน และให้มีชื่อย่อในวงเล็บตรง ส่วนในการอ้างอิงครั้งต่อ ๆ ไปให้ระบุชื่อย่อของสถาบัน ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

การอ้างอิงครั้งแรก

(สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม [ส.ป.ก.], 2552)

(Food and Agriculture Organization [FAO], 2009)

การอ้างอิงครั้งต่อ ๆ ไป

(ส.ป.ก., 2552)

(FAO, 2009)

1.6 การอ้างอิงเอกสารหลายเรื่องที่มีผู้แต่งคนเดียวกัน (ชุดเดียวกัน)

ในกรณีที่ปีที่พิมพ์ต่างกัน ให้ระบุผู้แต่งเพียงครั้งเดียว แล้วระบุปีที่พิมพ์ตามลำดับ โดยใช้เครื่องหมายจุลภาค (,) คั่นระหว่างปี ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2548, 2550, 2552)

(ผ่องพรรณ ตรียมงคลกุล, 2543, 2545)

World Bank (2000, 2004, 2008)

(Gay, 1986, 1992, 2000)

ส่วนในกรณีที่ปีที่พิมพ์ซ้ำกัน ให้ใช้อักษร ก ข ค ตามหลังปีที่พิมพ์สำหรับเอกสารภาษาไทย และใช้อักษร a b c ตามหลังปีที่พิมพ์สำหรับเอกสารภาษาต่างประเทศ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

กรมชลประทาน (2552ก, 2552ข)

(สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2553ก, 2553ข)

Vade (1982a, 1982b)

(Small, 1986a, 1986b)

1.7 การอ้างอิงเอกสารหลายเรื่องที่มีผู้แต่งหลายคน (หลายชุด)

ให้ระบุชื่อผู้แต่งเรียงตามปีที่พิมพ์จากน้อยไปมาก ค้นด้วยเครื่องหมาย ; ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

(กิตานันท์ มลิทอง, 2540; บุญชม ศรีสะอาด, 2545; ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2546; วรภัทร ภูเจริญ, 2550; วิจารย์ พานิช, 2551)

(Oka, 1982; Vade, 1982a; Timmer *et al.*, 1983; Crosson and Rosenberg, 1989)

(Goldstein and Goldstein, 1986; พายัพ, 2533)

1.8 การอ้างอิงเอกสารที่ไม่ปรากฏนามผู้แต่ง

ให้ใช้คำว่า นิรนาม สำหรับเอกสารภาษาไทย และคำว่า Anonymous สำหรับเอกสารภาษาอังกฤษแทนชื่อผู้แต่ง ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

(นิรนาม, 2552)

(Anonymous, 2009)

1.9 การอ้างอิงเอกสารที่มีผู้ทำหน้าที่เป็นบรรณาธิการ ผู้รวบรวม หรือ ผู้แปล

ให้ระบุชื่อบรรณาธิการ ผู้รวบรวม หรือ ผู้แปล ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

(วราภรณ์ ปัญญาดี, 2538)

(Neuliep, 1990)

1.10 การอ้างอิงบทวิจารณ์

ให้ระบุชื่อผู้วิจารณ์ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

(ประเวศ วะสี, 2542)

(Miller, 2001)

1.11 การอ้างอิงสองทอด

ในกรณีที่ไม่สามารถสืบค้นจากเอกสารต้นฉบับ ต้องสืบค้นจากเอกสารที่ผู้อื่นได้อ้างอิงไว้ (secondary source) เขียนได้ 2 แบบคือ

(1) การอ้างอิงผู้เขียนที่นำผลงานผู้อื่นมาอ้างอิง เช่น ธเนศ ยุคันตวนิชชัย เขียนตำราใน พ.ศ. 2552 ได้อ้างอิง Mason (2005) ให้ระบุชื่อผู้แต่งและปีที่พิมพ์ของเอกสารอันดับรอง ตามด้วยคำ “อ้างถึง” สำหรับเอกสารภาษาไทย หรือคำ “cited” สำหรับเอกสารภาษาอังกฤษ แล้วระบุชื่อผู้แต่งและปีที่พิมพ์ของเอกสารอันดับแรก ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

(ธเนศ ยุคันตวนิชชัย, 2552 อ้างถึง Mason, 2005)

(คันสนีย์ สังสรรค์อนันต์, 2551 อ้างถึง ถนอมพร เลหาจรัสแสง, 2544)

(Juntaraprasert, 2009 cited Martin, 2001)

(2) การอ้างอิงโดยระบุชื่อผู้แต่งต้นฉบับ (original) ที่ผู้อื่นนำมาอ้างอิงต่อในกรณีหนังสือของ ธเนศ ยุคันตวนิชชัย (2552) ให้ระบุชื่อผู้แต่งและปีที่พิมพ์ ตามด้วย “อ้างใน” สำหรับเอกสารภาษาไทย หรือ คำว่า “cited in” สำหรับเอกสารภาษาอังกฤษ แล้วระบุชื่อผู้ให้นำผลงานนั้นมาอ้างอิง

ตัวอย่าง

(Mason, 2005 อ้างใน ธเนศ ยุคันตวนิชชัย, 2552)

(ถนอมพร เลหาจรัสแสง, 2544 อ้างใน คันสนีย์ สังสรรค์อนันต์, 2551)

(Martin, 2001 cited in Juntaraprasert, 2009)

1.12 การอ้างอิงส่วนหนึ่งของเอกสารรวมบทความหรือบทความในวารสาร

ในการอ้างอิงส่วนหนึ่งของเอกสารรวมบทความหรือบทความในวารสารที่มีผู้เขียนแต่ละส่วน ให้ระบุเฉพาะชื่อผู้แต่งหรือผู้เขียนของส่วนที่ต้องการอ้างอิง

1.13 การอ้างอิงเอกสารที่ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์

ในตำแหน่งที่ต้องระบุปีที่พิมพ์ ให้ระบุ ม.ป.ป. สำหรับเอกสารภาษาไทย และ n.d. สำหรับเอกสารภาษาอังกฤษ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

(สถาบันอินทรีจันทร์สถิตย์เพื่อการค้นคว้าและพัฒนาด้านพืชศาสตร์, ม.ป.ป.)

(Miller, n.d.)

1.14 การอ้างอิงหนังสือพิมพ์

กรณีอ้างข่าวทั่วไป ให้ระบุชื่อหนังสือพิมพ์เป็นตัวเข้มและปีที่พิมพ์ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

(ไทยรัฐ, 2553)

(**Bangkok Post**, 2010)

(**The Nation**, 2010)

ในกรณีอ้างคอลัมน์หรือบทความในหนังสือพิมพ์ที่มีชื่อผู้เขียน ไม่ว่าจะ เป็นชื่อจริงหรือนามแฝง ให้ระบุชื่อผู้เขียนและปีที่พิมพ์ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

(ประเวศ วะสี, 2542)

(ลำแข, 2553)

(Twain, 1890)

1.15 การอ้างอิงอื่น ๆ ที่ไม่ใช่เอกสาร

การอ้างอิงอื่น ๆ ที่ไม่ใช่เอกสาร เช่น สไลด์ เทป รายการวิทยุ รายการโทรทัศน์ เป็นต้น ให้ใส่ชื่อผู้จัดรายการ หรือผู้จัดทำ และปีที่จัดทำ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

(มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2553)

(สมัคร สุนทรเวช, 2544)

(ถนัดศรี สวัสดิวัฒน์, 2542)

(เจมส์คัลดี ปิ่นทอง, 2540)

1.16 การอ้างอิงการสื่อสารระหว่างบุคคล

การสื่อสารระหว่างบุคคล อาจจะเป็น จดหมาย จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ โทรเลข โทรสาร เป็นต้น ให้ปฏิบัติตามตัวอย่าง

ตัวอย่าง

(สุนันท์ ตามถิ่นไทย, 2553)

(Kunz, 2010)

2. การอ้างอิงเอกสารเฉพาะบางหน้าของเอกสาร

การอ้างอิงเอกสารเฉพาะบางหน้าของเอกสาร ให้ใช้วิธีการดังที่กล่าวไว้แล้วในการอ้างอิงเอกสารทั้งเอกสารโดยรวม และต้องระบุหน้าของเอกสารที่อ้างอิงต่อจากปีที่พิมพ์โดยมีเครื่องหมายทวิภาค(:) คั่นระหว่างปีที่พิมพ์และหน้าของเอกสาร ดังตัวอย่าง

รูปแบบ

ข้อความ . . . \ (ชื่อผู้แต่ง \ นามสกุล, \ ปี: \ หน้าของเอกสาร)

ตัวอย่าง

(ธเนศ ยุคันตวนิชชัย, 2552: 50-54)

(สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2553: 15)

(Kotler, 2003: 2)

3. การอ้างอิงข้อมูลในตารางและภาพ

ให้ระบุชื่อ และนามสกุลผู้แต่ง ปีที่พิมพ์ และหน้าของเอกสารไว้ตรงที่มาใต้ตารางและภาพ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

ที่มา: สุพัตรา สุภาพ (2547ก: 4)

ที่มา: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2552: 2-5)

ที่มา: Keller (2003: 10)

Source: Lewis (2004: 139)

การอ้างอิงแบบเชิงอรรถ

นอกจากการอ้างอิงในเนื้อหาที่กล่าวมาข้างต้น อาจเขียนอ้างอิงในลักษณะเชิงอรรถแบบอธิบายเนื้อหา (content footnote)

เชิงอรรถแบบอธิบายเนื้อหาจะใช้ในกรณีที่ผู้เขียนต้องการแยกข้อความนั้นออกจากเนื้อหาของวิทยานิพนธ์ที่เขียนเพื่อป้องกันความสับสนแก่ผู้อ่าน ข้อความในเชิงอรรถซึ่งอธิบายเนื้อหาหรือให้ข้อมูลเพิ่มเติมแก่ผู้อ่านต้องเขียนไว้ตอนล่างของหน้านั้น ๆ โดยมีเส้นขีดคั่นระหว่างเนื้อหาของวิทยานิพนธ์และเชิงอรรถ เส้นขีดคั่นนี้จะเริ่มจากระดับตัวอักษรด้านซ้าย ในหน้าวิทยานิพนธ์ไปทางด้านขวาประมาณครึ่งหนึ่งส่วนสามของความกว้างของหน้ากระดาษ (ประมาณ 2 นิ้ว) และใช้อักษรขนาด 14 pt.

บรรทัดสุดท้ายของเนื้อหาวิทยานิพนธ์และเส้นขีดคั่น ต้องเว้นบรรทัดอย่างน้อย 1 ระยะบรรทัด ถัดจากเส้นขีดคั่นลงมา ให้ออกหมายเลขกำกับเชิงอรรถนั้น โดยเริ่มจาก 1 เรื่อยไปจนจบหน้านั้น ๆ (หากมีเชิงอรรถน้อยกว่า 3 แห่ง ในบทเดียวกันอาจใช้เครื่องหมายดอกจัน (*) แทนตัวเลขได้) ตำแหน่งของหมายเลขหรือเครื่องหมายดอกจัน ต้องพิมพ์ต่อจากข้อความที่ต้องการขยายความ เป็นตัวยกลอย (superscript) หมายเลขกำกับนี้ต้องตรงกับหมายเลขที่ให้ไว้ ในเนื้อหาที่ต้องการใช้เชิงอรรถอธิบาย คำอธิบายของเชิงอรรถแต่ละอันต้องจบในหน้าเดียวกันโดยให้ถือเชิงอรรถเป็นส่วนหนึ่งของหน้า

1. เชิงอรรถแบบอธิบายเนื้อหาโดยผู้เขียนเอง

ในเชิงอรรถเป็นคำอธิบายเนื้อหาเพิ่มเติมโดยผู้เขียนเอง คือผู้เขียนไม่ได้อ้างอิงเอกสารอื่น (ดูตัวอย่างที่ 1-4)

ตัวอย่างที่ 1

ในฤดูหีบอ้อยซึ่งมีน้ำในแม่น้ำน้อยเพราะเป็นหน้าแล้ง ปริมาณของเสียซึ่งถูกถ่ายทิ้งจากโรงงานน้ำตาลมีค่าสูงกว่าปริมาณจากชุมชนและโรงงานอุตสาหกรรมอื่น ๆ กว่า 7 เท่าตัว ประกอบกับความสามารถในการรับของเสียของแม่น้ำมีน้อยลงในหน้าหีบอ้อย จึงเกิดปัญหาการเน่าเสียของน้ำในแม่น้ำแม่กลองขึ้นในราว

พ.ศ. 2510¹ เฉพาะในช่วงฤดูแล้งซึ่งเป็นฤดูหีบอ้อย

¹ โปรดสังเกตว่าในระยะเวลาที่ยังไม่มีเขื่อนศรีนครินทร์และเขื่อนเขาแหลมเก็บกักน้ำระบายใช้ในเวลาต่าง ๆ ได้ ดังนั้น ปริมาณน้ำในแม่น้ำแม่กลองจึงเป็นไปตามฤดูกาล ในฤดูฝนและต้นฤดูหนาวจะมีน้ำมาก และจะมีน้ำน้อยในฤดูแล้ง

ตัวอย่างที่ 2

If we examine the distribution of farmers in a yield-water space, the respective positions of individual farmers are already stabilized. Hence, an overall improvement in system performance may not be easily expected.²

² On the contrary, if one assumes that relative positions of farmers are not rigid, removal of water constraints alone could help improve production by about 20 percent in some systems.

ตัวอย่างที่ 3

โดยพื้นฐานแล้วการเกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมอธิบายได้จากลักษณะอุปสงค์และอุปทานในทรัพยากรสิ่งแวดล้อมนั่นเอง ก่อนหน้าที่ปัญหาสิ่งแวดล้อมมีความรุนแรงในตอนต้นคริสต์ศตวรรษนี้ การผลิตสินค้าและบริการได้เกิดขึ้นมากมายดังเช่นในปัจจุบัน ของเสียและสิ่งโสโครกที่เกิดขึ้นจากขบวนการผลิตจึงมีน้อยเมื่อเทียบกับปริมาณทรัพยากรสิ่งแวดล้อมที่พร้อมจะรับของเสียเหล่านี้ไปแยกให้เกิดการสลายตัวและพอกให้กลับสู่สภาพเดิมตามธรรมชาติ³

³ ดูรายละเอียดในภาคผนวก ก

ตัวอย่างที่ 4

The World Bank alone provided over \$11 billion in loans for irrigation and drainage projects between 1974 and 1985 and other \$7.5 billion for area development projects that frequently included substantial irrigation activities.⁴

⁴ See Appendix A

2. เชิงอรรถแบบอธิบายเนื้อหาโดยผู้เขียนอ้างอิงเอกสาร

ในเชิงอรรถเป็นคำอธิบายเนื้อหาเพิ่มเติม โดยคำอธิบายเพิ่มเติมในเชิงอรรถนั้น ผู้เขียนอ้างอิงเอกสาร (ดูตัวอย่างที่ 5-6)

ตัวอย่างที่ 5

ผลการวิจัยพบว่า นิสิตระดับบัณฑิตศึกษามีความพึงพอใจต่อการให้บริการการศึกษาของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ในด้านการรับสมัคร ด้านกิจกรรมนิสิต ด้านการอนุมัติโครงการ วิทยานิพนธ์ และด้านการเสนอแผนการศึกษา⁵ อยู่ในระดับมาก

⁵ แผนการศึกษา หมายถึง หลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา แบ่งเป็น 2 แผน คือ แผนที่มีวิทยานิพนธ์ (แผน ก) และที่มิมีการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง (แผน ข) (สุนันท์ ตามถิ่นไทย, 2547: 6)

ตัวอย่างที่ 6

The least expensive irrigation sites have already been developed in most of these contries. The costs of new investments in large-scale projects tend to rise faster than farm produce prices.⁶ Thus, the rate of new irrigation water made available to farmers from new large-scale projects will slow considerably.

⁶ Average costs per additional hectare irrigated by some new projects have increased from less than \$1,000 to over \$5,000, and in a few cases, have even reached \$10,000 (Yudelma, 1989: 61).

การอ้างอิงแบบคัดลอกข้อความ

ในบางครั้งการคัดลอกข้อความจะช่วยเพิ่มพูนคุณค่าหรือน้ำหนักของพยานหลักฐานที่นำมาใช้สนับสนุนข้อความในวิทยานิพนธ์ ในการคัดลอกข้อความนั้นถ้าเป็นข้อความสั้น ๆ ให้เขียนไว้ในเครื่องหมายอัฒประกาศ (“___”) หากข้อความนั้นมีความยาวติดต่อกันเกิน 3 บรรทัด ไม่ต้องใส่เครื่องหมายอัฒประกาศ แต่ให้พิมพ์ติดต่อกันไปโดยด้านซ้ายของข้อความทุกบรรทัดอยู่ในระดับเสมอกับย่อหน้า (block quotation) อนึ่งการอ้างอิงแบบคัดลอกข้อความควรมีเท่าที่จำเป็นและเหมาะสม

ข้อความที่คัดลอกมาไม่เกิน 3 บรรทัด ให้พิมพ์ต่อไปในเนื้อความ โดยไม่ต้องขึ้นบรรทัดใหม่ แต่ให้ใส่ข้อความนั้นไว้ในเครื่องหมายอัฒประกาศ

ข้อความที่คัดลอกมาเกินกว่า 3 บรรทัด ไม่ต้องใส่เครื่องหมายอัฒประกาศกำกับ ให้ขึ้นบรรทัดใหม่ พิมพ์ย่อหน้าเข้ามาโดยเว้น 1 tab (อัตราโน้มนั) ทุกบรรทัด และถ้ามีย่อหน้าในข้อความที่คัดลอกมา ก็ให้เพิ่มย่อหน้าเข้ามาอีก 3 ตัวอักษร จากย่อหน้าเดิมของข้อความที่คัดลอก

ถ้าต้องการเว้นข้อความที่คัดลอกมาบางส่วน ให้พิมพ์เครื่องหมายจุดสามครั้ง โดยพิมพ์เว้นระยะห่างกัน 1 ตัวอักษร (. . .)

1. การคัดลอกข้อความจากต้นฉบับโดยตรง

ให้คัดลอกข้อความนั้นมาโดยครบถ้วน และเหมือนกับหลักฐานที่ปรากฏอยู่ในเอกสารที่อ้างอิงทุกประการ (ยกเว้นกรณีที่ต้องการละข้อความบางส่วนดังที่กล่าวไว้ในย่อหน้าที่แล้ว) ในกรณีที่เป็นภาษาต่างประเทศให้คัดลอกข้อความเป็นภาษานั้น ดังตัวอย่างที่ 1-3

ตัวอย่างที่ 1

ตัวแปร ตรงกับภาษาอังกฤษว่า variable ซึ่งได้มีนักวิชาการหลายคนได้ทำการศึกษา และให้ความหมายไว้แตกต่างกัน เช่น “. . .ตัวแปร (variable) หมายถึงสิ่งที่มีค่าแตกต่างกันไป ไม่คงที่ เช่น เพศ มีเพศชาย เพศหญิง อายุของนิสิตปริญญาโท ภาคการศึกษา ซึ่งมีอายุแตกต่างกันไป ดังนั้น เพศและอายุ เป็นตัวแปร. . .” (บุญเรียง ขจรศิลป์, 2545: 5)

ตัวอย่างที่ 2

องค์ความรู้ในท้องถิ่นหรือที่เรียกกันว่าภูมิปัญญาชาวบ้าน ได้ก่อตัวขึ้นจากการต่อสู้ดิ้นรนเพื่อที่จะมีอยู่ มีกิน และจากการที่ต้องอยู่ร่วมกันในชุมชน ซึ่งการทำมาหากินได้ก่อให้เกิด วัฒนธรรมการผลิตโดยเฉพาะการผลิตแบบเกษตรกรรม อันนำไปสู่การคิดค้นและพัฒนาเทคโนโลยีต่าง ๆ เช่น การปั้นคันนาเพื่อกักเก็บน้ำสำหรับการปลูกข้าว เป็นต้น การต่อสู้เพื่อความอยู่รอดของชาวบ้านล้วนต้องอยู่กับธรรมชาติ จึงเกิดการจตุระบบความสัมพันธ์กับธรรมชาติประกอบกับความต้องการการอธิบายเกี่ยวกับธรรมชาติรอบตัว ความเป็นไปของโลกและชีวิตจึงพัฒนาเป็น “ความเชื่อ” จึงเกิดระบบคุณค่าและการรับศาสนาเข้ามาอยู่ในชุมชนพร้อมพิธีกรรมต่าง ๆ ดังที่ สุธะเชษฐ์ เวชพิทักษ์ (2534) อธิบายว่า

. . .การผลิตมีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันอย่างแนบแน่น การเพาะปลูกพืชผล การเกษตรมีปัจจัยเกี่ยวกับดิน น้ำ และแรงงานมาเกี่ยวข้อง จึงต้องมีการจัดการเรื่องที่ดินทำกินให้เหมาะสม เพื่อมิให้มีการขัดแย้ง จึงเกิดผู้นำชุมชน เช่น ภาควีสานมีกาดบ้าน ภาคเหนือมีพ่อหลวง ภาคใต้มีนายบ้าน การจัดระบบเหมืองฝาย ในภาคเหนือมีแก้มือ่ง แก้มลาย เป็นผู้จัดการ และนอกจากนี้ในเชิงความสัมพันธ์ชุมชนได้เรียนรู้ที่จะสร้างประเพณีการลงแขกในภาคกลาง การขอแรง ในภาคใต้ และการเอามื้อในภาคเหนือ. . .

ตัวอย่างที่ 3

Babbie (2001: 284) stated that:

. . .Grounded theory originated from the collaboration of Barney Glaser and Anselm Strauss, sociologists who brought together two main traditions of research, positivism and interactionism. Essentially, grounded theory is the attempt to derive theories from an analysis of the patterns, themes, and common categories discovered in observational data.

2. การคัดลอกข้อความทางอ้อม

เป็นการถอดข้อความจากภาษาเดิม เช่น ถอดข้อความจากภาษาอังกฤษมาเป็นภาษาไทย ในกรณีนี้ การอ้างอิงแหล่งข้อความที่คัดลอกมาให้ระบุด้วยว่าแปลโดยผู้เขียนหรือผู้หนึ่งผู้ใด ดังตัวอย่างที่ 4

ตัวอย่างที่ 4

การที่จะทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน ต้องมีการจัดเตรียม วางแผนกิจกรรมไว้ล่วงหน้า ต้องมีการบันทึก การจัดระบบความคิด และเครื่องมือในการจัดระบบความคิดที่มีประสิทธิภาพสูงสุดและเรียบง่ายที่สุดคือ มายด์ แมพ (Mind Map) ซึ่ง

Mind Map เปรียบได้กับแผนที่เมืองใหญ่ ๆ ศูนย์กลางหรือแกนแกนของ Mind Map ก็เหมือนศูนย์กลางของเมือง มันคือหัวเรื่องหลัก หรือประเด็นที่สำคัญที่สุด ถนนสายหลักต่าง ๆ ที่วิ่งออกจากจุดศูนย์กลาง ก็เปรียบเสมือนความคิดหลักที่เกี่ยวข้องกับหัวเรื่อง ถนนสายรอง ๆ ลงมา คือความคิดที่สำคัญรอง ๆ ลดหลั่นต่อไปเรื่อย ๆ รูปภาพสัญลักษณ์ต่าง ๆ แสดงถึงประเด็นความคิดที่น่าสนใจเป็นพิเศษ (Buzan, 2002 แปลโดย ธีญกร วีระนนท์ชัย, 2547)

หากมีย่อหน้าในข้อความที่คัดลอกมา
ก็ให้เพิ่มย่อหน้าเข้ามาอีก 3 ตัวอักษร